

Konflikter mellom foreldre/foresatte har alvorlige konsekvenser for barn

Evaluering av mekling som metode i foreldretvistsaker brakt inn for retten

---

- Tore Aune, prosjektleder, Psykologspesialist og førsteamanuensis (ph.d.), Nord universitet, Fakultet for sykepleie og helsevitenskap
- Siv Grav, prosjektmedarbeider, Psykiatrisk Sykepleier og førsteamanuensis (ph.d.), Nord universitet, Fakultet for sykepleie og helsevitenskap
- Else Marie Juul, prosjektmedarbeider, Psykiatrisk Sykepleier og doktorgradsstipendiat (ph.d.student), Nord universitet, Fakultet for sykepleie og helsevitenskap

BAKGRUNN

- Norge, det eneste landet med obligatorisk mekling ved samlivsbrudd
- Kunnskap om at vedvarende konflikter mellom foreldre er skadelig for barn
- Ca 8% av alle barn opplever sterke og vedvarende foreldrekonflikter
- I 2004 ble en ny ordning innført i tingrettene under betegnelsen «konflikt og forsoning»
- Med hjelp av en sakkyndig psykolog og en tingrettsdommer, forsøker man å mekle
- ALLE barn skal bli hørt!

Antall saker brakt inn for retten (Konflikt og forsoning)

- 2656 «saker» i 2013
(Domstoladministrasjonen 2014)
- 50 - 60 Inntrøndelag tingrett
(relativt stabilt de siste ti årene)
- 120- 130 «saker» i Sør-Trøndelag
tingrett
- Store kostnader (privat og
offentlig)

Konflikter mellom foreldre/foresatte har alvorlige konsekvenser for barn

- Foreldrekonflikter er assosiert med tilpasningsvansker, høyere nivå av depresjon, angst og aggresjon, dårlig søvnkvalitet, selvskadende atferd og lavere selvtillit blant barn og ungdom

(Gunnlaugsson, Kristjansson, Einarsdottir, & Sigfusdottir, 2011)

- Videre antydes det at opplevelsen av foreldrekonflikt kan føre til sårbarhet for fremtidige hendelser

(El-Sheikh, Harger, & Appraisals, 2001)

Evaluering av obligatorisk mekling mellom foreldre etter samlivsbrudd

- To relativt nye undersøkelser av obligatorisk mekling mellom foreldre etter samlivsbrudd (Guldbrandsen, & Tjærslund, 2013; Ådanes, Haugen, Jensberg, Lossius Husum, Rantalaihio, 2013)
- Ikke rettsmekling
- Viser at meklingsordningen bidrar lite til å løse konfliktene for dem som trenger det mest
- Viser til at håpet om å få hjelp var lavt
- Et stort flertall av de som møtte til mekling greide ikke å komme fram til avtaler
- Konfliktene varte ved i lang tid etter meklingen

Evaluering av mekling som metode i foreldretvistsaker brakt inn for retten.

- Det er gjort noen få studier av effekten av mekling i Norge (Folkehelseinstituttet, 2013). I oppsummeringsrapporten fra folkehelseinstituttet konkluderer de med at det er vanskelig å trekke sikre konklusjoner ut fra den forskning som er gjort om mekling. Til det er studiene for små, med varierende metodisk kvalitet og det er vanskelig å generalisere funnene.
- Blant annet er det store variasjoner med hensyn til hva som faktisk inngår i meklingsprosessen, og hvordan foreldregruppene ser ut. I rapporten går det videre fram at forskere innenfor meklingsfeltet antyder at mekling er en god intervensjonsform, men at en trenger mer forskning på selve meklingsprosessen, og at en trenger mer kunnskap om betydningen av relasjonen mellom mekler og foreldre, og om hva som bidrar til et godt samarbeidsklima.

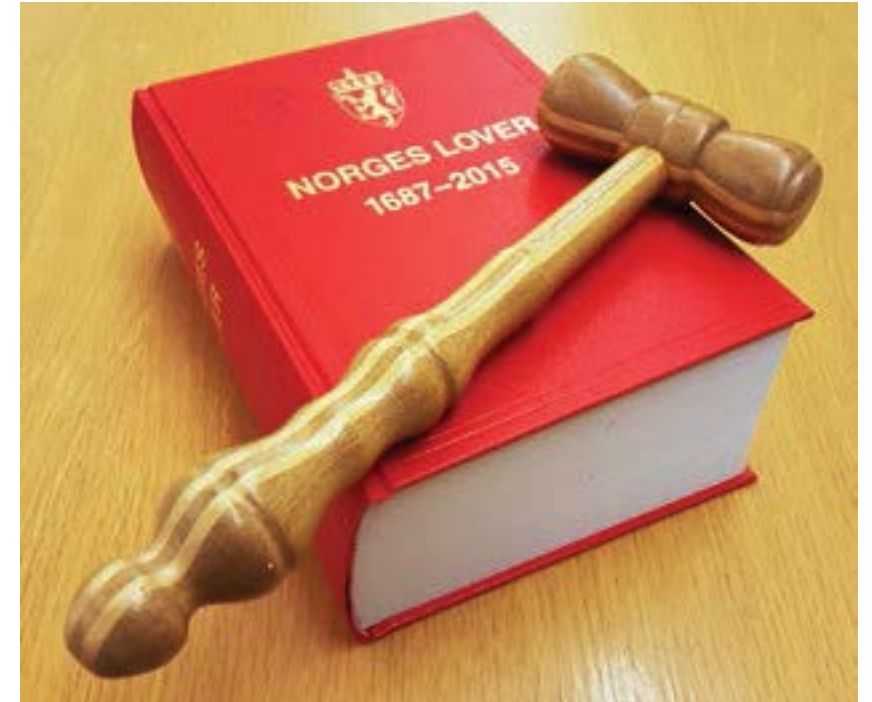
Guldbrandsen og Tjærslund (2013)

- Påpeker spesifikt at vi trenger mer kunnskap om:
  - Relasjonen mellom mekler og foreldre
  - Hva som virkelig inngår i meklingsprosessen
  - Hva som bidrar til et godt samarbeidsklima mellom partene i en foreldretvistsak
- Videre finnes det ingen studier i Norge hvor en:
  - 1) fra et observatørperspektiv beskriver hva som foregår under rettsmekling
  - 2) undersøker hvordan foreldre/foresatte opplever selve rettsprosessen i foreldretvistsaker

STUDIENS HENSIKT

- Hensikten er å beskrive prosessen som foregår i foreldretvistsaker til et rettsforlik eller en rettskraftig dom foreligger
- Fokus er særlig rettet mot foreldrene/foresatte sin opplevelser
- Spørsmålet er om meklinger en hensiktsmessig intervensjonsform i foreldretvistsaker brakt inn for retten

METODE

Dette er en kvalitativ studie hvor det anvendes semistrukturerte intervju med foreldrepar før og etter rettsmeklingsmøter. I tillegg gjøres det observasjoner i rettsmeklingsmøter.

Utvalg

- Førstegangss foreldretvistsak som er brakt inn for retten
  - Skriftlig samtykke fra begge foreldre
  - Inkluderingskriteriene har blitt endret underveis fra å gjelde hver tredje sak til å gjelde alle
  - Følger nå fire saker av ønsket 12-14 saker
- Utvalget rekrutteres av Sør- og Inntrøndelag Tingrett

Semistrukturerte intervju

- Før rettsmeklingsmøte
  - Fokus på foreldrenes forventninger til rettsmeklingsmøte
    - Det 1. rettsmeklingsmøte: Hva vet de fra før og hvilke forventninger har de
    - Det 2. rettsmeklingsmøte: Erfaringer siden sist (f.eks. utprøving av avtale) og forventninger til kommende møte og resultat av meklingen
- Etter rettsmeklingsmøte
  - Fokuset på foreldrenes erfaringer i rettsmeklingsmøte
    - Med dommer, sakkyndig og advokater
    - Egne forventninger
    - Barnets beste

Observasjon

- Observasjonsskjema
  - Tema fra tidligere forskning
  - Utøvelse av de ulike rollene i rettslokalet
    - Dommer
    - Foreldre
    - Sakkyndig
    - Advokater
- Sosiogram
  - Samtaleflyt
  - Plassering av aktørene

Metodiske erfaringer

- Det har vært vanskelig å rekruttere saker
  - Flere saker avgjøres ved familievernkontor enn tidligere – i 2016 er det registrert en nedgang i foreldretvistesaker brakt inn til norske tingretter
  - Mange foreldre takker nei til å delta ofte med bakgrunn i at de ikke orker ytterligere belastninger (i følge tingrettene)
- De som deltar gjør det ut fra en hensikt om å bidra til hjelp for andre i samme situasjon

Metodiske erfaringer

- Vi er to gifte kvinner med flere barn som intervjuer
  - Vi blir utfordret på egne holdninger og forforståelse rundt foreldrerollene, først skriver vi ett notat etter hvert rettsmøte samt at vi reflekterer rundt dette. I tillegg intervjuer vi far og mor annenhver gang – den første saken ble kjønn fordelt ved trekking

FORELØPIGE FUNN

- Foreldrene formidler at metoden «konflikt og forsoning» ivaretar barnets beste med fokus på foreldresamarbeid
  - De er tilfreds med strukturen på møtene, spesielt dommer/møteledelse og at møte finner sted i ett nøytralt møterom og ikke i en rettssal
  - Møtene er konfliktdempende, de fleste hadde forventninger om ett mye høyere konfliktnivå i møte
  - Alle foreldre hadde forventninger om at møte skulle ha barnets beste i fokus, noe de også gir uttrykk for å oppleve

- Saksbehandlingstiden generelt oppleves som utfordrende for foreldrene:
  - Alle foreldrene har gjennomført nært maks tilbud (sju timer) ved familievernkontor eller lignende
    - Familievernkontoret burde ha mer makt (struktur, konkrete råd og utprøving av avtaler de vet virker og at de kan bestemme at NÅ prøver vi dette) – Gjerne detaljerte skriftlige avtaler
- Saksbehandlingstiden i rettssystemet oppleves lang (fra stevning til første møte, mellom møtene og tiden fram til en eventuell rettssak)

- Observasjonene tyder på at saksbehandlerne anvender modellen «konflikt og forsoning» ulikt, men alle har barnets beste og demping av foreldrekonflikt i fokus
  - Dommeren leder alltid møte (to kvinner):
    - Foreldrene får like mye tid og blir spurt om de samme temaene
    - Har korte henvendelser til sakkyndig og advokater
    - Avviser veldig tydelig når tegn til usakligheter oppstår
    - Fremhever fokus på barns beste og foreldresamarbeid

- Foreldrene svarer på tiltale fra dommer:
  - De beskriver sin situasjon (arbeid, bolig og sivilstatus)
  - De beskriver barnet (livsutfoldelse)
  - De beskriver bakgrunn for konflikten slik de ser det
  - De beskriver hva de kan bidra med for å sikre barnets beste
  - I tillegg observeres noe overraskende lite emosjoner i disse framstillingene

- Sakkyndige (psykolog som innhenter opplysninger om barnet i dets nærmiljø):
  - Observeres som dommerens rådgiver
  - Uttaler seg ved henvendelse fra dommer
  - Utfører utredningsoppdrag mellom møtene, noe som observeres å bli utført svært forskjellig (rapportens grundighet og framstilling)

- Advokater (alle foreldre har egen advokat):
  - Observeres som partenes støtte
    - Har hatt kontakt med partene over tid
    - Kjenner saken godt (ofte bedre enn dommerne)
  - Uttaler seg ved henvendelse fra dommer, fører i liten grad ordet for foreldrene
  - Observeres som dommerens rådgiver i enkelte tilfeller
  - Det observeres ulikheter mellom foreldrenes advokaters aktivitet i rettsmeglingsmøte

IMPLIKASJONER FOR PSYKISK HELSE

- Flere av foreldrene framhever at de blir psykisk sliten av denne prosessen (tidsaspekt, usikkerhet rundt avtaler og økonomisk situasjon) samt at det oppleves belastende å være i rettssystemet i forhold til egne barn
- Denne belastningen beskrives å påvirke foreldrenes hverdag og derigjennom omsorg for barnet selv om foreldrene prøver å holde barnet utenfor foreldrekonflikten

- Under utprøving av ulike samværsavtaler beskriver foreldre tilpasningsvansker hos barn som økt/lavere angst og aggresjon
- Foreldre fremhever at barn blir stresset av endringer i avtaler (helligdager/ferier ol)

- Foreldre beskriver at barn blir usikre/utrygge på hvilke avtaler som gjelder:
  - Barnets rettferdighetstanker angående antall dager
  - Hvem skal være med på de ulike aktiviteter
  - Hvem kan barnet omgås når det er i de ulike hjem
  - Ulikt utstyr (fra sykkel til klær) i de ulike hjem

Kunnskapen som prosjektet frembringer om foreldrenes opplevelse av rettsprosessen er sentral for å videreutvikle kompetanse på foreldretvistfeltet og dermed legge til rette for bedre rettsprosesser, færre foreldrekonflikter som havner i retten og bedre ivaretagelse av barn.

VEIEN VIDERE I PROSJEKTET

- Fortsette å samle data fra flere saker
- Nye intervju med foreldrene ett år
- Nytt ph.d. prosjekt hvor fokuset er på barns opplevelser

**TUSEN TAKK FOR
OPPMERKSOMHETEN**

